

Μάθημα: Νέα Ελληνική Λογοτεχνία
Τάξη: Α΄ Ημερήσιου Γενικού Λυκείου
Ενότητα: «Τα φύλα στη λογοτεχνία»

ΑΔΙΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ (1877-1940)

Η γυναίκα του Μαλή (απόσπασμα)¹

[...] «Η μαύρη η γυναίκα μου. Πέθανε πέρσι τέτοιον καιρό. Μα δεν ήταν σαν όλες! Ήταν γυναίκα που λες η Βάντα! Τι να στα λέω. Δεν είμαστε παντρεμένοι επτά μήνες που ο σατανάς ο αφορεσμένος τώβαλε να κάμω το φόνο και να πάρω τα βουνά. Φυγοδίκησα. Άφηνα μια γυναίκα πίσω μου, την ίδια για το σπίτι, για το χωράφι, για τα πρόβατα, για το παιδί που θάκανα σε δύο μήνες. Και τάβγαλε πέρα η άραχλη²! Κόπηκε, που λες, χίλια κομμάτια, και το σπίτι έβγαζε καπνό, και το χωράφι καλαμπόκι, και τα πρόβατα βόσκαγαν, και το παιδί τραγουδιώτανε στην κούνια. Αυτά θα πεις; Αυτά είναι μικρά πράγματα. Το μεγάλο είναι τούτο. Τ' αποσπάσματα έμπαιναν στο σπίτι, έχυναν τ' αλεύρι, φοβέριζαν το παιδί, έκαναν κατάλυμα, βάζανε μαχαίρι στο κοτέτσι. Η γυναίκα στεκόνταν βράχος. Τώρα τους έβριζε, ύστερα τους ξεγέλαγε, τους ξανάβριζε, τους έπαιρνε με το καλό.

Μια φορά είχα κατεβεί τη νύχτα στο σπίτι μου και το πρωί με πήραν μυρωδιά οι χωροφυλάκοι. Ως που να στρίψω σε δυο τρία σπίτια, πέντε τουφεκιές από πίσω μου. Τη γλύτωσα. Οι σταυρωτήδες³ από κοντά μου, αλλά του κάκου. Μ'έχασαν. Ένας χωροφύλακας σε λίγη ώρα με πετυχαίνει κοντά στη βρύση. Σηκώνει το όπλο. Η γυναίκα μου του πιάνει τα χέρια, τον κυλάει κάτω, αρχίζει το πάλεμα. Ως να παλέψει ο χωροφύλακας το θηλυκό, επήρα καιρό και χάθηκα στα πλατάνια. Έμαθα ύστερα πως η Βάντα του πήρε το όπλο, κι εκείνος πάει στο Στρατοδικείο. Δεκαπέντε χρόνια αυτή ήταν η ζωή μου. Η γυναίκα μου να παλέβει με τ' αποσπάσματα, να δέρνεται, να δέρνει, να της χύνουν το καλαμπόκι, κι αυτή να το μαζεύει σπυρί με σπυρί. Αυτό το θηλυκό το κοντούλικο –μια χασιδιά ήτανε – μέσα σ' αυτό το χαροπάλεμα⁴ έσκαβε το χωράφι, βοσκούσε τα πρόβατα, αλώνιζε, κρατούσε το σπίτι, μεγάλωνε τα παιδιά μας, γιατί εφτά τάκαμεν όλα.

Τέλειωσεν αυτή η ζωή. Με λάβωσαν, παρουσιάστηκε, μ' έρριξαν σε μια φυλακή πέντε μέρες μακριά απ' το χωριό. Μια μέρα κοιτάζοντας τα βουνά απ' το παραθύρι της φυλακής βλέπω από κάτω άξαφνα τη γυναίκα μου.

-Σ' είσαι, ορή Βάντα;

-Ναι

-Μοναχή, ορή;

Δεν ήταν μοναχή. Ήρθε με τα πόδια, πέντε μέρες δρόμο, σέρνοντας τα εφτά παιδιά, το μουλάρι και το βόϊδι. Το σπίτι μας, καταλαβαίνεις, τ' άνοιξε κοντά στη φυλακή. Επούλησε το μουλάρι και πήρε το μαγαζί της φυλακής. Έβαλε την ποδιά, έγινε μαγαζάτορας. Κατάφερε να πάρει στη φυλακή ελεύθερο το έμπα και το έβγα. Μαγέρενε για τους φυλακισμένους και για τους στρατιώτες. Έπλενε τα σκουτιά⁵ τους. Τα παιδιά μας τα σκόρπισε δουλεντάδες στη χώρα, άλλα τα κράτησε μέσα στο

¹ Έχει διατηρηθεί η ορθογραφία της πρώτης έκδοσης

² (η) άραχλη: εκαταλελειμμένη, μόνη, δυσάρεστη

³ (ο) σταυρωτής: χωροφύλακας, βασανιστής

⁴ (το) χαροπάλεμα: επιθανάτια αγωνία, βιοπάλη

⁵ σκουτιά: ρούχα

μαγαζί. Με τέτοιον τρόπο έμπαζε ούζο για τους φυλακισμένους μέσα στο ψωμί και μέσα στα ρούχα της –αυτή η δουλειά έφερνε λεφτά –που εστράβωσε τη φρουρά, δεν την έπαιρνε κανείς χαμπάρι. Δεν ήταν πράμα που δεν τόκανε για να μη μας λείψει το ψωμί. Είχα το σπίτι μου απ' όξω απ' τη φυλακή, έβλεπα τον καπνό του σπιτιού μου, τζάκι δικό μου, νοικοκυριό! Δεκατρία χρόνια τούτη η δουλειά. Στα δεκατρία ήρθε κι έλιωσε. Δούλεψε, δούλεψε, μα στο στρώμα δεν έπεφτε. Τις μέρες που κόντεβα να βγω, μια νύχτα κρύα, μπήκε τέλος ο Χάρος μέσ' το μαγαζί, και την ήβρε που έπλενε, Έπεσε μεσ' στη σκάφη...»

Ο Μαλής ξανατράβηξε βαθειά τη σκαλισμένη πίπα.

-Πολλές φορές, είπε, ο άντρας είναι άντρας γιατί τον κάνει τέτοιον μια γυναίκα, μια τόση δα γυναίκα, που δεν την παίρνεις για μισό μερδικό. Εγώ τώρα, καθώς καταλαβαίνω, δεν είμαι για να φάω γλυκό ψωμί. Με τραβάει το βουνό. Δεκαπέντε χρόνια το τήραγα⁶ απ' το παραθύρι της φυλακής... Βρε μου καμμιά δουλειά.

-Σαν τι δουλειά; Να σε βάλω σε καμμιά πόρτα; Να φυλάς τίποτα υλικά...

-Ορέ αυτά είναι καμπίσια πράματα, που είμαι γω για τέτοια! Βάλε με σε τίποτα αμπέλια δραγάτη⁷ να γλέπω και τα βουνά. Σπίτι δε μου πάει τώρα, μόνο σε δραγατσιά μπορώ να ξανασάνω λίγο. Άιντε ορή Βάντα, κατακαϋμένη Βάντα, να φαινόσουν από καμμιά μεριά!

(Από τη συλλογή διηγημάτων, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, 1927)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

α

α.1. Να επισημάνετε τους δύο (2) βασικούς ήρωες (**4 μονάδες**) και τα δευτερεύοντα πρόσωπα του αποσπάσματος. (**5 μονάδες**)

α.2. Να προσδιορίσετε τις αλλαγές στον τόπο της αφήγησης, ο οποίος καθορίζεται από την εξέλιξη της ιστορίας. (**8 μονάδες**)

α.3. Να κατονομάσετε το πρόσωπο που αφηγείται στο τμήμα του κειμένου που παρατίθεται εντός εισαγωγικών και να αναφερθείτε σύντομα στην προσωπικότητά του. (**8 μονάδες**)

ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΑΔΩΝ: 25

β

β.1. Να χαρακτηρίσετε την ηρωίδα του κειμένου λαμβάνοντας υπόψη τη στάση που κράτησε απέναντι στην οικογένειά της. (**10 μονάδες**)

β.2. «-Πολλές φορές ο άντρας είναι άντρας γιατί τον κάνει τέτοιον μια γυναίκα, μια τόση δα γυναίκα, που δεν την παίρνεις για μισό μερδικό.» Να σχολιάσετε το παραπάνω απόσπασμα λαμβάνοντας υπόψη τα κοινωνικά στερεότυπα γύρω από τις σχέσεις των δύο φύλων την εποχή που αναφέρεται το κείμενο. (**15 μονάδες**)

ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΑΔΩΝ: 25

⁶ τήραγα: κοιτούσα

⁷ (ο) δραγάτης: ο αγροφύλακας